

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Quædam per accomodationem, quæ ad literalem multum accedit, ab
Euangelistis allegari. c. 4. [i.e.5]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

quid, quatenus in Salomone, ut in figura Christus continetur: appellavit vero literalem, quia intentus esset ab Spiritu sancto; quod nos etiam concedimus: sed quo differat literalis ab eo, qui communiter dicitur mysticus, sequenti disceptabimus.

Osee 11. Redeo ad testimonium Osee 11. & de Christo non ad literam, sed mystice esse intelligendum ex eo probatur, quod antecedentia, & sequentia in solum Israeliticum populum conveniant, ut ex illius lectione facile patebit. At respondent aduersarij, consuetum esse Prophetis varia miscere, & valde remota coniungere. Ego tamen non video quidnam in exemplum afferri possit, ubi tam diuersa absque ulla prorsus occasione, & in tam breui sententia coniungantur. Sed obijcit Osiander: fieri non potest, ut populus innumerabilis, vnius hominis sit figura: ergo in sensu allegorico non potest testimonium illud usurpari. Ad hoc friuolum est, primum quia Patres citari pro nostra sententia placeat affirmant, hunc populum in eo facto figuram gessisse. Saluatoris nostri: tum etiam sicut in vno homine vnus populus tanquam in figura continebatur Genes. 25. *Dua gentes sunt in vtero tuo, &c.* cum in vno populo vnus Christus significari non poterit? Adde, quod res, quibus aliquod mystice significatur, alterius longe diuersæ rationis esse solent, quam res significatæ: quid ergo mirum, si populus Israel figura fuerit Saluatoris? Qualiter vero populus ille fuerit figura Christi peregrinantis in Aegypto, & inde redeuntis, fusius explicat Rupertus in illum locum Matth.

Osee 11.
Osiander.

Solutio.

Genes. 25.

Rupert.
11.

CAPUT V.

Quadam per accommodationem, quæ ad literalem multum accedit, ab Evangelistis allegari.

Isaia 29. Superest, ut de duobus alijs testimonijs Isaia: aliquid dicamus: quæ sane, meo iudicio, in sensu accommodatio accipienda sunt, ita ut à literalis non multum distet, imò ex illo ita mirabili quadam ratione deducatur, ut non parum habeat energie contra Iudeos, quibus hypocritism, & cordis duritiem Christus exprobrabat. Primum ergo illud ex cap. 29. *Populus hic labijs me honorat: facilius eo pacto accipi potest: negari enim non debet eo loco Prophetam cum populo, & hominibus sive ætatis locutum, atque eorum hypocritism, & duritiem verbis prædictis increpare: hoc vero satis est, ut multo post tempore Evangelista non modo in eorum filios eadem verba usurparet, sed etiam dixerit optime prophetasse de illis Isaia, non quod de illis literalis sensu, aut etiam mystico intellexerit, sed de parentibus eorum, quorum hypocritism, & duritiem veluti hereditaria successione filij accepisse videbantur. Id enim frequenter euenit, ut quædam vitia, quæ sunt veluti natia alieni genti, ex naturali eius temperamento, & inclinatione profecta, in posteros etiam transmittantur. Vitium autem hypocritism, & obdurationis illi populo familiarissimum fuisse, testatur Scriptura prophetarum, & Evangeliorum.*

Ad Tit. 1. In eundem modum Paulus ad Titum 1. cum monet ipsum, ut acriter reprehendat Cretenses, quod pessimi homines essent, vitia eorum probat dicto Epimenidis, quem Prophetam appellat: *Sunt enim, inquit, multi inobedientes, &c.* quos oportet

Epimenid.

reargui. Confirmat deinde his verbis, *Dixit quidam ex illis proprius eorum Prophetia, Cretenses semper mendaces, male bestia, ventres pigri* (id est venenosæ bestia, otio dediti, & pigri) *testimonium hoc verum est: quam ob causam incipe illos ducere, ut sani sint in fide.* Vbi primo obserua, testimonium hoc Epimenidis aduci à Paulo ad conuincenda vitia Cretensium, non quidem eorum, qui fuerunt tempore Epimenidis, sed ipso tempore Pauli: hos enim solum Titus increpare debebat. Secundo cum dicit Paulus, testimonium illud esse verum intelligit relatum etiam ad Cretenses præsentis temporis, de quibus tunc ipse loquebatur: alioquin frustra ipsum allegasset, & verum esse dixisset. Tertio certum est, Epimenidem non dixisse illud spiritu prophetico de Cretensibus futuris tempore Pauli, sed vitia naturæ illius gentis, quam ipse longo experimento cognouerat, illis verbis descripsisse. Et quia, ut proxime dicebam, hæc vitia veluti innata maiori ex parte in posteros deriuantur, testimonium illud Epimenidis, quod ipse de Cretensibus suæ ætatis pronuntiavit, idem enim est, prophetasse, atque prædixisse. Dicitur autem prophetasse Epimenides, non quod de futuris tunc cogitaret, sed quia perinde est, natia vitia alicuius gentis describere, atque mores prædicere posterorum: & hac ratione existimo, nomen Prophetæ Paulum Epimenidi tribuisse, tametsi vanæ aliæ rationes huius appellationis soleant assignari, de quibus non est modo dicendum. Hoc pacto testimonium illud magni ponderis est, ut Paulus Tito suadeat, seuerè reprehendere Cretenses: ex eo enim, quod vitia illa eis essent veluti natia, ut descripsit Epimenides, optime colligitur apud Cretenses tunc ea vigere, & proinde eos seria reprehensione dignos esse.

Sic ergo Christus dominus Matthæi 15. in Iudeos sui sæculi optime usurpauit verba Isaia 29. & dixit vere prophetasse de illis Isaia: *Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me.* Quibus verbis indicat vitium illud in eo populo non solum antiquum, sed etiam quasi natium fuisse, ideoque recte de illis prophetasse Isaia, non quod peculiari recordatione ad futuram generationem animum intenderit, sed quod præsentis populi mores describens, vitia posterorum certa quadam ratione prædixit. Cumque Christus dominus optima ratione conuicisset eo capite hypocritism Iudeorum, quia prætextu religionis, & voti, debitum honorem parentum ex auaritia impediabant; statim in ipsos efficaciter vertit verba Isaia, quibus idem genus peccati in eorum parentibus ille notauerat. Vnus ergo fuit Christus eo testimonio per accommodationem, eo tamen modo, ut parum, aut nihil recedat à sensu literalis, cum optima, & naturali ratione ex eo deducatur id, quod ipse contendebat. Ita intelligi debet Chrysostomus in hunc locum Matth. homil. 52. cum inquit: *Video à priscis temporibus malignitatem ipsorum esse prædictam, quod enim Christus criminabatur, id Isaia multo ante prædixit.*

Est alius locus Isaia 6. c. quem refert Matthæus 13. in hunc modum: *Ideo in parabolis loquor eis, quia videntes non vident, & audientes non audiunt, nec intelligent.* & adimpletur in eis propheta Isaia dicens: *audiu*

12.

*Epimenides
quo sensu
Propheta
dicatur à
Paulo.*

13.

*Isaia.
Energia ex
probratione
Christi.*

14.

*Alius Isaia.
locus per ac-
commoda-
tionem ad-
dicitur à
Christo.*

ardie-

audietis, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non videbitis, inaccessatum est enim cor populi huius. Quem locum ex limbo eodem modo recitari ab Euangelista. Constat enim fuisse commune, & natium vitium obdurationis populo Israel, quod multo antea testatus fuerat Dominus Exodi 22. 33. & alibi his verbis: Populus iste dura cervix est. Quare mirum non est, si hoc idem vitium in Iudæos, quibus Christus loquebatur, quasi naturaliter esset transfusum, sicut de peccato hypocritis dicebamus, ut ita in illis recte diceretur impleta prophetia Isaia in ehm sensum, quo superius testimoniū explicauimus. Propheta enim vitium hoc Iudæis sui temporis ita tribuebat, ut commune esse populo diceret, ac proinde quasi natium; quare quodammodo etiam prophetauit, quod Christo prædicanti illorum posteris, euentum erat.

Huius vitij quasi hæreditaria transfusio in eo populo 4. Reg. cap. 17. pulchre describitur: Et testificatus est Dominus in Israel, & in Iuda per manū omnium prophetarum, & videntium dicens: reuerimini a vjs vestris pessimis, &c. qui non audierunt, sed indurauerunt cervicem suam iuxta cervicem patrum suorum. qui noluerunt obedire Domino Deo suo, & Stephanus in Actis Apostol. cap. 7. inquit: Dura cervix, & incircumcisi cordibus, & auribus, vos semper Spiritui sancto resististis; sicut patres vestri & vos: & Dominus Luc. 11. Profecto testificamini quod consentitis operibus patrum vestrorum, quoniam ipsi occiderunt eos, scilicet Prophetas, vos autem occidere vultis dominum prophetarum, de quibus Matthæus 23. cap. dixit: Verumamen implere mensuram patrum vestrorum, de quo testimonio plurā l. 3. de Adoratione disput. 3. c. 5.

CAP. VI.

Variis vsus Scripturæ per accommodationem.

15. **O**bservandum tamen est hoc genere tractandi Scripturam per accommodationem non solum posse usurari verba, & sententias, sed etiam afferri exempla, & historias ad suadendam virtutem, & vitia detestanda. Quomodo autem verbo accommodatio fiat, ex dictis perspicuum est: historiarum vero tunc per accommodationem afferuntur, quando ita solā ad exemplum deseruiunt, ut in illis rebus gestis ex intentione Spiritus sancti non sit mystica aliqua significatio, de qua disp. 15. dicemus, & hæc est vna differentia inter historiam, quæ sensum mysticum continet, & eam, quæ per accommodationem in exemplum affertur: altera est, quod mysticus sensus semper continetur in historia diuersæ rationis, exemplum vero ex rebus eiusdem naturæ solet interdum per accommodationem adduci.

De hoc genere accommodationis intelligitur illud ad Rom. 15. Quæcumque enim scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam, & consolationem Scripturarum spem habeamus. Ut enim Paulus persuaderet Romanis, vniquemque placere proximo suo in bonum, adduxit exemplum Christi, Qui non sibi placuit, &c. Et statim subiungit verba, quæ retulimus. Christi autem exemplum solum letuit per accommodationem: nobis namque, ut inquit Petrus 1. Epist. cap. 2. reliquit exemplum, ut sequamur vestigia illius; & tamen in Christo, ut in figura non continebatur id, quod Paulus suadere curabat, tanquam mysticus sensus. Eodem modo intelligitur illud 1. ad Corinth. 10. Omnia in figura contingebant illis, scilicet Iudæis: quoniam enim

ibidem refert Apostolus, Iudæos in Moyse baptizatos esse in nube, & in mari, & omnes eandem etiam spirituales manducasse, & eundem potum spirituales bibisse de petra, quæ erat Christus, in quibus mysticum sensum baptismi, & Eucharistie non possumus non intelligere: id tamen, quod inferius subdit, Omnia in figura contingebant illis, non ad hos mysticos sensus, sed ad illud, quod proxime præcesserat, refertur, videlicet, Sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo. Nam prostrati sunt in deserto: continuo namque subiungit. Hæc autem in figura facta sunt nostri, ut non simus concupiscentes malorum, neque idololatra efficiamini. Sicut quidam ex ipsis. Plura etiam alia recenset supplicia, quibus enumeratis repetit illa verba: Hæc autem omnia in figura contingebant illis, scripta sunt autem ad correptionem nostram. Paulus igitur eo loco non intelligit per figuram, eam, quæ continet mysticum sensum, sed exemplum, quod per accommodationem plurimum valet ad suadendam, idcirco dixit, Ad corruptionem nostram.

CAP. VII.

Quomodo Scriptura per accommodationem utilis sit ad arguendum.

Ex dictis licet colligere id, quod ad nostrum pertinet institutum; nimirum hunc locum per accommodationem nullius esse momenti ad veritates, & dogmata nostræ fidei comprobanda: quia sub ea litera nec primarie, nec secundarie, ex mente Spiritus sancti sensus ille continetur: Hoc vero dixerim, quando accommodantur verba, & sententia solum: historiarum enim accommodationes, ex quibus ducitur argumentum, quod ab exemplo aut à simili vocatur, præterquam quod plurimum valent ad persuadendum amorem virtutis, & odium peccati, in morali quoque materia efficaciter conducunt ad demonstrandum, quidnam liceat, vel prohibeatur sit. Hoc genere argumentandi vsus est Christus Lucæ 6. vbi exemplo Danidis, qui ob instantem necessitatem panes propositionis comedit, excusauit factum suorum discipulorum, & à malitia Phariseorum defendit: deducens inde verum intellectum præcepti de obseruatione Sabbathi. Hoc eodem modo in 2. l. de Adorat. imag. disp. 5. c. 2. probauimus, cultum, & honorem rerum inanimatarum sanctum esse, eo quod ex præcepto Domini arca testamenti in veneratione, & honore semper fuerit. Contra vero ea, quæ adducunt hæretici ab exemplo, ad probandum non licere cultum, & adorationem Sæctorum, quæ primo aspectu aliquid probare videntur, à nobis sufficienter explicata sunt lib. 1. d. 5. cap. 3. & sic in omnibus alijs materijs, de hoc modo Scripturæ per accommodationem, sententiam est.

DISPUTATIO XV.

Quid sit sensus literalis.

Sententia Lyrani. cap. 1.
Opinio Abulensis. c. 2.
Verior sententia de sensu literalis. cap. 3.
De sensu literalis parabolarum. c. 4.
Corollaria præcedentis doctrine. c. 5.
Regula ad eruendum sensum literalem. c. 6.

F. CAP.

Accommodatio
dicitur explicatio
causæ Pauli.

Sensus accommodatus, hoc primarie, & secundarie est ex mente Spiritus sancti.

17. Historiarum accommodationes quantū valent.

Luc. 6.

Historia quando per accommodationem affertur. Inter mysticum sensum & accommodationem.

16. Ex populo Christi per accommodationem sensum rebus dicitur.

1. ad Cor. 10.